

Uplatňovanie zásady *ne bis in idem* v disciplinárnom konaní vo výkone väzby a výkone trestu – kazuistický pohľad

Anotácia: Predkladaný príspevok na základe kazuistiky poukazuje na chybný výklad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého súbeh disciplinárneho konania voči obvineným a odsúdeným a trestného konania znamená porušenie zásady *ne bis in idem* podľa čl. 4 Protokolu č. 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tento názor vyvraciam analýzou príslušnej judikatúry týkajúcej sa súbehu týchto konaní, ako aj poukazom na test komplementárnosti podľa rozhodnutia A. a B. proti Nórsku.

Kľúčové slová: ne bis in idem, väznenstvo, disciplinárne konanie, trestné konanie, komplementárnosť.

Úvod

Zásada *ne bis in idem* predstavuje garanciu nebyť opakovane stíhaný a sankcionovaný za totožný skutok. Skutočnosť, že táto zásada ustanovená v čl. 4 Protokolu č. 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd¹ (ďalej len dohovor) sa nevzťahuje len na trestné konania v zmysle Trestného poriadku², ale aj na tie druhy správnych konaní, ktoré majú trestnoprávny charakter, je dobre známa³. Predmetné ustanovenie znie: „*Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.*” Ak by bol výklad pojmu trestné konanie ponechaný národným jurisdikciám zmluvných štátov, prišlo by k situácii, že šírka ochrany pred dvojitým stíhaním a potrestaním by bola v jednotlivých zmluvných štátoch rozličná – a to v závislosti od rozsahu kriminalizácie rôznych konaní, resp. ich dekriminalizácie a preferovania sankcionovania v správnom konaní. K výkladu pojmu trestné konanie v zmysle predmetného ustanovenia Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) samostatné pravidlá nevyvinul, ale vždy sa odvolával na chápanie pojmu trestné obvinenie a príslušnú judikatúru k čl. 6 dohovoru. V nasledujúcich riadkoch budeme aj vo svetle najnovšej rozhodovacej činnosti ESLP⁴ poukazovať na skutočnosť, že disciplinárne konanie vo výkone väzby a výkone trestu nie je trestným konaním podľa čl. 4 protokolu č. 7 dohovoru, a teda že uloženie disciplinárnej sankcie obvinenému alebo odsúdenému nezakladá pre možné následné trestné konanie voči totožnej osobe pre totožný skutok prekážku veci rozhodnutej. Následne kazuisticky poukážeme na to, že rozhodovacia prax v Slovenskej republike, ktorá v predmetných prípadoch nachádza prekážku veci rozhodnutej, nesprávne interpretuje judikatúru ESLP.

Disciplinárne konanie voči obvineným a odsúdeným

Vyvodzovanie disciplinárnej zodpovednosti obvinených a odsúdených znamená nevyhnutný prvok okamžitej reakcie príslušníkov slovenskej väzenskej služby – Zboru väzenskej a justičnej stráže (ZVJS) na porušovanie povinností zo strany odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody (VTOS), resp. obvinených vo výkone väzby. Niektoré protiprávne skutky obvinených a odsúdených sú výlučne porušením povinností vyplývajúcich

¹ Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb.

² Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

³ Pozri napr. ČENTĚŠ, J. Trestné činy daňové a zásada *ne bis in idem*. In *Právna úprava správneho trestania* [elektronický zdroj]. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta 2015, s. 74 – 83. ISBN 978-80-7160-399-3.

⁴ Rozsudok A. a B. proti Nórsku, č. 24130/11 29758/11 z 15. novembra 2016.

zo zákona o výkone väzby⁵, resp. zákona o VTOS⁶. Avšak niektoré protiprávne skutky okrem naplnenia skutkovej podstaty disciplinárneho deliktu v zmysle uvedených zákonov napĺňajú aj skutkovú podstatu trestného činu, následkom čoho vzniká potreba adekvátnej trestnoprávnej reakcie.

Avšak potreba okamžitej reakcie v podobe uloženia disciplinárneho trestu tým nie je vylúčená. Ak k takej reakcii neprichádza, obvinenému alebo odsúdenému tak môže byť umožnené opakovanie páchania protiprávnej činnosti. K tomu pristupuje aspekt absencie generálnej prevencie: ostatným spoluobvineným alebo spoluodsúdeným nie je demonštrované, že následkom protiprávneho konania nie je okamžitá reakcia väzenského personálu, ale výlučne relatívne zdĺhavé trestné konanie. **Súbeh vyvodzovania disciplinárnej zodpovednosti voči obvineným a odsúdeným a trestnoprávneho sankcionovania má tak svoj praktický zmysel, ktorý je súčasťou praxou vo väzenstve potláčaný, pretože väzenskí pedagógovia, ktorí majú rozhodovať o disciplinárnych sankciách, v obave vytvorenia prekážky veci rozhodnutej opomínajú svoju činnosť – prerokovať skutky disciplinárne, ak je predpoklad, že vec bude riešená trestnoprávne.** Uvedené sa deje napriek zneniu zákona, ktorý predpokladá opak. Sankčný súbeh totiž explicitne pripúšťa ustanovenia § 52 ods. 4 zákona o VTOS, ako aj § 40 ods. 4 zákona o výkone väzby. Obe ustanovenia konštatujú, že *uložením disciplinárneho trestu nie je vylúčené trestné stíhanie odsúdeného/obvineného, ak konanie odsúdeného/obvineného napĺňa aj znaky skutkovej podstaty trestného činu.*

Prax odmietania súbežného disciplinárneho a trestného postihu je následkom opakovaného rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní o zastavení trestného stíhania v prípadoch, ak zatiaľ neobvinená osoba, ktorá mala spáchať trestný čin (zastavenie stíhania vo veci policajtom), alebo obvinená osoba (zastavenie stíhania prokurátorom) bola sankcionovaná za totožný skutok v disciplinárnom konaní voči obvineným a odsúdeným. Predmetom predkladaného článku je rozbor týchto rozhodnutí, a to najmä v častiach odôvodnenia.

Zákon o VTOS, ako aj zákon o výkone väzby upravujú samostatný výpočet disciplinárnych sankcií. Odsúdenému vo výkone trestu môže byť za disciplinárne previnenie uložených osem druhov disciplinárnych trestov⁷. Najciteľnejšími trestmi sú tresty spojené s obmedzením slobody pohybu po ústave, a to: umiestnenie do uzavretého oddielu v mimopracovnom čase až na dobu 20 dní, celodenné umiestnenie do uzavretého oddielu až na dobu 14 dní a umiestnenie do samoväzby až na dobu 14 dní. Nižší počet druhov disciplinárnych trestov a v menšom rozsahu je možné uložiť vo väzbe⁸. Povaha týchto disciplinárnych trestov zodpovedá potrebe okamžitej reakcie príslušníkov ZVJS na

⁵ Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov.

⁶ Zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁷ Ust. § 52 ods. 3 zákona o výkone trestu: „Za disciplinárne previnenie možno odsúdenému uložiť tieto disciplinárne tresty: a) pokarhanie, b) zákaz telefonického volania až na dobu troch mesiacov, c) zákaz najviac dvoch nákupov potravín, vecí osobnej potreby a iných vecí okrem základných a ďalších potrieb osobnej hygieny a základných potrieb v korešpondenciu, d) zákaz používania vlastného televízneho prijímača alebo rádiového prijímača až na dva mesiace, e) umiestnenie do uzavretého oddielu v mimopracovnom čase až na dobu 20 dní, f) celodenné umiestnenie do uzavretého oddielu až na dobu 14 dní, g) umiestnenie do samoväzby až na dobu 14 dní, h) prepadnutie vecí.“

⁸ Ust. § 40 ods. 3 zákona o výkone väzby: „Za disciplinárne previnenie možno obvinenému uložiť tieto disciplinárne tresty: a) pokarhanie, b) zákaz najviac dvoch nákupov potravín, vecí osobnej potreby a iných vecí okrem základných potrieb osobnej hygieny a ďalších potrieb osobnej hygieny a základných potrieb v korešpondenciu, c) zákaz používania vlastného televízneho prijímača alebo rádiového prijímača až na dva mesiace, d) prepadnutie vecí, e) celodenné umiestnenie do cely disciplinárneho trestu až na desať dní, f) umiestnenie do samoväzby až na desať dní.“

protiprávne konanie obvineného alebo odsúdeného z hľadiska dosiahnutia individuálnej represie a generálnej prevencie pred porušovaním povinností obvinených a odsúdených. Zamyslenie nad charakterom týchto sankcií je nevyhnutné aj z hľadiska posúdenia, či konanie o disciplinárnom delikte obvinených a odsúdených má trestnoprávny charakter v zmysle judikatúry EŠLP.

Engelovské kritériá

Na uplatnenie zásady *ne bis in idem* je potrebné naplnenie predpokladov, ktoré sa týkajú tak prvku *bis*, ako aj prvku *idem*. Judikatúra EŠLP po zložitom vývoji⁹ dospela k záveru¹⁰, že prvok *idem* je nevyhnutné chápať v intenciách totožnosti skutku, teda nie totožnosti právnej kvalifikácie, pretože taký výklad by opäť zužoval rozsah práv garantovaných dohovorom. V rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR sa však takýmto výkladom prvku *idem* polemizovalo¹¹.

Záver, ktorý bezvýhradne zdôrazňuje výlučne naplnenie prvku *idem*, teda že sa koná o totožnom skutku, je chybný. Okrem totožnosti skutku je totiž nevyhnutné zistiť, či zbiehajúce sa konania (v našom prípade disciplinárne konanie voči obvineným a odsúdeným a trestné konanie) majú trestnoprávny charakter v zmysle dohovoru. Opomenutím tohto testu by totiž v iných prípadoch mohlo prichádzať k absurdnému záveru, že postačuje, ak sa koná o totožnom skutku bez ohľadu na charakter konania, teda napr. pracovnoprávny postup (s následkom prepustenia zo zamestnania) by vylučoval následné trestné konanie. Takéto závery by boli chybné a nežiaduce.

Zisťovanie trestnoprávneho charakteru zbiehajúcich sa konaní sa tradične v rozhodovacej činnosti EŠLP uskutočňuje prostredníctvom tzv. engelovských kritérií. Tieto výkladové pravidlá EŠLP jasne formuloval ešte vo veci Engel a ďalší proti Holandsku (č. 5100/71 z 8. júna 1976), pričom postupne ich implementovala aj rozhodovacia činnosť slovenských a českých súdov, napr. v slovenských podmienkach judikát R 125/2012. Engelovské kritériá možno považovať za osvedčený nástroj na rozlišovanie konaní, ktoré majú a nemajú trestnoprávny charakter. Súd ich aplikuje ako prvotné sito, aby zistil, či čl. 4 protokolu č. 7 dohovoru je v danom prípade aplikovateľný, a až následne má zisťovať, či sú prerokúvané skutky totožné.

Engelovské kritériá sa interpretujú nasledujúcim spôsobom: 1. východiskovým bodom je kvalifikácia podľa vnútroštátneho práva, ak je dané konanie kvalifikované ako trestný čin, obsah pojmu trestné obvinenie je naplnený, ak je kvalifikovaný ako správny

⁹ Podľa rozsudku Gradinger proti Rakúsku z 23. októbra 1995, č. 15963/90, bola rozhodujúcim prvkom totožnosť skutku. V prípade Oliveira proti Švajčiarsku z 30. júla 1998, č. 25711/94, súd otočil a za rozhodujúcu považoval totožnosť právnej kvalifikácie. Rozsudok vo veci Franz Fischer proti Rakúsku z 29. mája 2001, č. 37950/97, modifikuje druhý prístup tým, že stanovuje, že postačuje, aby právna kvalifikácia bola totožná v určitých podstatných prvkoch. Až následne sa súd opäť priklonil k zásade totožnosti skutku bez ohľadu na právnu kvalifikáciu.

¹⁰ Rozhodnutie EŠLP vo veci Sergej Zolotuchin proti Ruskej federácii z 10. februára. 2009, č. 14939/03, ods. 81.

¹¹ Senát Najvyššieho súdu SR preferoval koncepciu totožnosti právnej kvalifikácie s odvolaním sa na prípad Oliveira, opomínajúc konzekvencie vyplývajúce z rozhodnutia Zolotuchin. Pozri k tomu uznesenie Najvyššieho súdu, sp. zn. 5 Tdo 26/2012 z 30. 5. 2012. V danom prípade súd stanovil, že nemohlo ísť o ten istý skutok, keďže vo vymedzení skutku v rozhodnutí o priestupku (zjednodušene: viedol vozidlo pod vplyvom alkoholu) nebol zahrnutý následok – ublíženie na zdraví, ktorý predpokladá skutková podstata trestného činu, za ktorý bol postihnutý v trestnom konaní so širším vymedzením skutku (zjednodušene: viedol vozidlo s prekročením rýchlosti, pod vplyvom alkoholu, spôsobil nehodu a druhému vodičovi ublíženie na zdraví). Súd argumentuje príklonom k výkladu prvku *idem* ako totožnosti právnej kvalifikácie. Zastávame názor, že v tomto prípade by bolo potrebné zotrvať na výklade prvku *idem* ako totožnosti skutku podľa rozhodnutia Zolotuchin, a súčasne poukázať na skutočnosť, že skutky nie sú totožné v zmysle konštantnej judikatúry – čiastočne zhodné konanie a úplne rozdielny následok.

delikt, je potrebné pristúpiť k testovaniu nasledujúcich kritérií¹²; 2. je nevyhnutné posúdiť chránený záujem – či je všeobecný alebo partikulárny, resp. či je norma adresovaná všetkým alebo vymedzenej skupine osôb¹³ (v zmysle, či je subjektom deliktu každý alebo určitá skupina osôb); 3. závažnosť, resp. tvrdosť sankcie¹⁴ – súd tu pripomína, že odňatie slobody je závažným zásahom do práv jednotlivca, ktorý predstavuje výraznú ujmu, ktorá je charakteristická pre sankcionovanie v trestnej oblasti.

Súd vykonáva testovanie jednotlivých kritérií – zostupne od prvého k tretiemu, pričom postačuje splnenie aspoň jedného z nich na to, aby predmetné konanie mohlo byť označené za trestnoprávne v zmysle dohovoru. Nie je tak potrebné kumulatívne naplnenie kritérií¹⁵, a to ani druhého a tretieho¹⁶. Kumulatívny prístup, ako pripomína Kmec¹⁷ vo svojom komentári k čl. 6, je však možné použiť, a to len v prípade, ak alternatívne testovanie druhého a tretieho kritéria neprináša jednoznačnú odpoveď, ktorá by vyvracala alebo potvrdzovala trestnoprávny charakter predmetného konania. Súd vo svojej neskoršej judikatúre vysvetľuje engelovské kritériá, ostatne tak urobil v rozhodnutí **A. a B. proti Nórsku**, keď stanovil, že niektoré konania, hoci podľa klasickej aplikácie engelovských kritérií majú trestnoprávny charakter, sú komplementárne, dopĺňajú sa a ich súbehom neprichádza k porušeniu zásady *ne bis in idem*. Dohovor totiž pripúšťa, aby si štáty zvolili **komplementárne právne nástroje** na postihovanie protiprávnych činov v rôznych druhoch konaní, ktoré spoločne postihujú všetky aspekty protiprávneho činu tak, aby to nepredstavovalo nadmernú záťaž pre jednotlivca. Materiálne faktory¹⁸, ktorými možno stanoviť, či je medzi jednotlivými konaniami dostatočne úzke prepojenie, aby neprichádzalo k dvojitému potrestaniu, sú takéto: sledovanie komplementárnych cieľov a postihovanie rôznych aspektov protiprávneho konania; predvídateľnosť duality právnych následkov pri totožnom skutku; čo možno najväčšie zabránenie zdvojovaniu procesných úkonov v rámci spolupráce medzi orgánmi; prihliadanie pri určovaní druhu a výmery sankcie v poslednom konaní na výmeru a druh sankcie, ktorá bola uložená v skoršom konaní, aby dotknutá osoba

¹² “V súvislosti s tým je potrebné najprv vedieť, či na základe právneho systému žalovaného štátu je ustanovenie definujúce predmetný protiprávny čin súčasťou trestného práva, disciplinárneho práva alebo oboch súčasne. To však predstavuje len začiatkový bod. Takto získané údaje majú len formálnu a relatívnu hodnotu a je potrebné ich preskúmať vo svetle spoločného menovateľa príslušných legislatív viacerých zmluvných štátov.” Engel a ďalší proti Holandsku, § 82. Dostupné na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [cit. 29. 8. 2016].

¹³ “Základnou podstatou protiprávneho činu je činiteľ väčšieho dosahu. Keď je vojak obvinený z konania alebo opomenutia, ktoré je údajne v rozpore s právnym predpisom regulujúcim činnosť ozbrojených síl, štát môže proti nemu v princípe uplatniť disciplinárne právo, nie trestné právo. V súvislosti s uvedeným súd súhlasí s vládou.” Tamže. [cit. 29. 8. 2016].

¹⁴ “Dohľad súdu sa tu však nekončí. Takýto dohľad by bol vo všeobecnosti iluzórny, ak by nebral do úvahy aj stupeň vážnosti trestu, ktorý dotknutá osoba riskuje. V spoločnosti hlásiacej sa k princípom právneho štátu patria do „trestnej“ oblasti pozbavenia slobody, ktoré môžu byť uložené ako trest okrem tých, ktoré svojou povahou, trvaním alebo spôsobom vykonania nemôžu spôsobiť zjavnú ujmu. Vážnosť toho, čo je v stávke, tradície zmluvných štátov a dôležitosť, ktorú prikladá dohovor rešpektovaniu fyzickej slobody jednotlivca, vyžadujú, aby to tak bolo (pozri mutatis mutandis rozsudok *De Wilde, Ooms a Versyp* z 18. júna 1971, séria A, č. 12, str. 36, posledný podods. a str. 42 in fine).” Tamže. [cit. 29. 8. 2016].

¹⁵ To by nakoniec viedlo k absurdnému záveru, pretože keď je naplnené prvé kritérium, nie sú podstatné ďalšie dve, a napriek tomu by sme požadovali naplnenie ďalších dvoch kritérií.

¹⁶ “The second and third criteria are **alternative and not necessarily cumulative**. This, however, does not exclude a cumulative approach where separate analysis of each criterion does not make it possible to reach a clear conclusion as to the existence of a criminal charge.” Sergej Zolotuchin proti Ruskej federácii, 10. 2. 2009, č. 14939/03, § 53. Dostupné na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-91222"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [cit. 2. 9. 2016].

¹⁷ KMEC, J. Komentár k čl. 6. In KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 577, 578.

¹⁸ Rozsudok A. a B. proti Nórsku, č. 24130/11 29758/11 z 15. novembra 2016, ods. 132 a nasl.

neniesla nadmernú záťaž, toto riziko sa minimalizuje, príp. mechanizmom započítania sankcií. Zbiehajúce sa konania budú splňať znaky komplementárnosti, ak sú sankcie uložené za protiprávne konanie pre tento druh porušenia práva špecifické. Opačne to bude v prípade, ak sankcia uložená v správnom konaní má stigmatizujúce prvky významné pre trestné konanie.

Ak aplikujeme engelovské kritériá na disciplinárne konanie voči obvineným a odsúdeným, je na prvý pohľad jasné, že prvé kritérium je vylúčené. Právna úprava disciplinárneho konania voči obvineným a odsúdeným nie je v slovenskom právnom poriadku súčasťou trestného práva a konanie o disciplinárnom delikte nie je trestným konaním. Je tak potrebné pristúpiť k testovaniu druhého kritéria. Adresátni právnej úpravy disciplinárneho práva vo výkone väzby a výkone trestu sú obvinení a odsúdení. Normy tak nie sú adresované všetkým, ale výlučne vybranej skupine osôb a sú partikulárneho charakteru. Ani druhé kritérium teda nenasvedčuje trestnoprávnemu charakteru disciplinárneho konania. Rozhodujúcim sa tak stáva tretie kritérium – závažnosť a tvrdosť sankcie. Rozhodujúce je, aká sankcia v danom konaní podľa zákona hrozí, nie aká v skutočnosti bola uložená¹⁹. V prípade Engel a ďalší proti Holandsku išlo o disciplinárne konanie, ktoré sa však týkalo výkonu vojenskej služby. Súd tu diferencoval medzi sankciami, ktoré majú alebo nemajú trestnoprávny charakter (aj) podľa dĺžky trvania odňatia slobody. Časový aspekt uloženého trestu je potrebné vzhľadom na neskorší vývoj judikatúry ESLP z argumentácie vynechať.²⁰

ESLP a disciplinárne konanie voči obvineným a odsúdeným

Svoju pozornosť zameriame na prípady, keď súd rozhodoval o trestnoprávnom charaktere disciplinárnych konaní práve vo výkone väzby a výkone trestu. Relevantné sú tak nasledujúce vybrané prípady: Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu (č. 7819/77 z 28. júna 1984), Mc Feeley proti Spojenému kráľovstvu (č. 8317/78 z 15. mája 1980), Štitić proti Chorvátsku (č. 29660/03 z 8. novembra 2007), Payet proti Francúzsku (č. 19606/08 z 20. januára 2011), ako aj A. a B. proti Nórsku (č. 24130/11 29758/11 z 15. novembra 2016), na základe ktorého je možné podľa nás konštatovať komplementárnosť disciplinárneho konania voči obvineným a odsúdeným a trestného konania.

V prípade Campbell a Fell bolo predmetným disciplinárnym konaním konanie o účasti sťažovateľov na vzbure väzňov, pri ktorej bolo príslušníkom väzenskej stráže spôsobené ublíženie na zdraví. Súd vykonal testovanie engelovských kritérií, pričom za relevantné kritérium, ktoré rozhoduje o subsumovaní daného disciplinárneho konania do trestnoprávnej sféry, označil opäť závažnosť, resp. tvrdosť hrozacej sankcie. Následkom vyvodenia disciplinárnej zodpovednosti bola prekážka podmieneného prepustenia – sťažovatelia neboli predčasne podmiennečne prepustení z výkonu trestu odňatia slobody²¹.

¹⁹ “Na druhej strane ‘obvinenia’ proti pánom de Witovi, Donovi a Schulovi spadali skutočne do ‘trestnej’ oblasti, keďže ich cieľom bolo uloženie vážnych trestov predstavujúcich pozbavenie slobody (pozri odsek 64). Najvyšší vojenský súd Holandska bezpochyby odsúdil pána de Wita len na dvanásť dní prísnejšieho väzenia, t. j. na trest, ktorý nepredstavuje pozbavenie slobody (pozri odsek 62), ale konečný výsledok odvolania nemôže znížiť dôležitosť toho, **čo bolo pôvodne v stávke.**” Engel a ďalší proti Holandsku, § 85. Dostupné na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [cit. 30. 8. 2016].

²⁰ Hoci súd v prípade Engel ešte diferencoval medzi odňatím slobody v rozličnej dĺžke, v súčasnosti by sa trestnoprávny charakter mal priznávať akémukoľvek odňatiu slobody. Pozri Kmecov komentár k čl. 6. In KMEC, J., KOSAR, D., KRATOCHVIL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 580.

²¹ “*Preto je nevyhnutné vziať do úvahy posledné kritérium vyjadrené v už spomínanom rozsudku Engel a iní (ibid., str. 35, ods. 82) a v už spomínanom rozsudku Öztürk (séria A, č. 73, str. 18, ods. 50), menovite charakter a stupeň závažnosti trestu, ktorého uloženie pán Campbell riskoval. Najvyššie tresty, ktoré mu mohli byť*

Odňatie slobody po rozhodnutí o disciplinárnej sankcii tak trvalo dlhšie, než by trvalo, keby disciplinárna sankcia nebola uložená. Nemožnosť podmieneného prepustenia má podľa súdu trestnoprávny charakter. Disciplinárnu sankciou v slovenskom väzenstve nie je odňatie slobody, pretože sloboda je už odňatá odsúdenému (resp. obvinenému) rozhodnutím v trestnom konaní, ako ani predĺženie odňatia slobody, pretože uložením disciplinárnej sankcie neprichádza k automatickej nemožnosti podmieneného prepustenia²².

V ďalšom prípade Mc Feeley súd rozhodol, že disciplinárne konanie nepatrí do trestnoprávnej sféry. Súd opäť aplikoval engelovské kritériá, pričom za rozhodujúce označil tretie kritérium – závažnosť hroziacej sankcie. Disciplinárnymi trestmi, ktoré ukladá riaditeľ ústavu, v tomto prípade boli nasledujúce sankcie: strata práva na návštevy a korešpondenciu v trvaní 14 dní, strata práva nosiť oblečenie na voľný čas v trvaní 14 dní, samostatné umiestnenie v trvaní 3 dní, strata zárobkov v trvaní 14 dní, zamietnutie zníženia dĺžky trestu o 14 dní (najviac však 28 dní). Súd konštatuje, že v súhrne ide o závažné sankcionovanie, sankcie sa však vykonávajú postupne za pokračovanie v páchaní disciplinárnych deliktov. Súd prichádza k záveru, že ukladanie takých sankcií nepatrí do trestnoprávnej oblasti²³.

V prípade Štitić vykonával sťažovateľ trest odňatia slobody za drogovú trestnú činnosť. Za disciplinárny delikt mu bol uložený disciplinárny trest umiestnenia do samoväzby na 7 dní s podmieneným odkladom na 3 mesiace, z čoho vyplýva, že 7-dňovú samoväzbu by sťažovateľ vykonal až po spáchaní ďalšieho disciplinárneho deliktu v priebehu daných skúšobných troch mesiacov. ESLP opäť skúmal rozhodujúce tretie engelovské kritérium, pričom prichádza k záveru, že predmetná sankcia nemá trestnoprávny charakter. Súd konštatuje, že právnym základom odňatia slobody bolo právoplatné odsúdenie sťažovateľa za trestný čin. Disciplinárny trest v rámci odňatia slobody predstavuje len nový prvok v rámci výkonu trestu, ktorý odňatie slobody nerozširuje (nepredlžuje)²⁴. V prípade

uložené, zahŕňali **stratu nároku na odpustenie zvyšku trestu**, ktorá mu mohla byť uložená v čase rozhodovania Inšpekčného výboru v celej dĺžke (o niečo menej ako tri roky), strata určitých výsad na neobmedzený čas a za každý priestupok vylúčenie zo spoločných prác, pozastavenie príjmu a samoväzbu maximálne na 56 dní. V skutočnosti mu bol uložený trest straty nároku na odpustenie zvyšku trestu v rozsahu 570 dní a takisto ostatné vyššie uvedené tresty v celkovom rozsahu 91 dní (pozri odseky 14 a 28).” Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu, § 72. Dostupné na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["campbell"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]} \[cit. 30. 8. 2016\].](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

²² Hodnotenie správania odsúdeného na základe udelených disciplinárnych trestov a disciplinárnych odmien je len jedným z aspektov posudzovania plnenia podmienok podmieneného prepustenia. Hodnotenie totiž zohľadňuje aj aktivitu odsúdeného a plnenie programu zaobchádzania, ako aj resocializačnú prognózu podľa hodnotenia rizika sociálneho zlyhania. Pozri k tomu ust. § 64 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.

²³ “The disciplinary nature of the adjudications is further confirmed by the actual penalties awarded namely fourteen days loss of remission, fourteen days loss of privileges, fourteen days loss of earnings and three days cellular confinement. After 19 October 1978 when the adjudications were at twenty-eight day intervals the awards of loss of remission and privileges have been of twenty-eight days duration and cellular confinement was discontinued. Moreover, Rule 31 of the Prison Rules imposes clear limits on the awards the Governor may make for offences against discipline. For example under Rule 31 (b) and Icl forfeiture of remission of sentence and of privileges may not exceed twenty-eight days ... The Commission is aware that the cumulative effect of the penalties awarded continuously at regular intervals amounts to a severe punishment. **However it considers that for purposes of an examination under Article 6 the process of adjudication has to be viewed as a continuous series of adjudications at regular intervals for continuing disciplinary offences. It follows therefore that resultant harshness of the accumulated awards made against the applicants does not, in the Commission's opinion, detract from the disciplinary character of the offences.**” Mc Feeley proti Spojenému kráľovstvu, § 96-97. Dostupné na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["8317/78"\]} \[cit. 30. 8. 2016\]](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

²⁴ „The Court recalls that in the Engel and Others judgment (cited above, p. 35, § 82), it stated that deprivation of liberty liable to be imposed as a punishment was, in general, a penalty that belonged to the "criminal" sphere. However, in the present case the legal basis for the applicant's deprivation of liberty was his original

Payet sťažovateľ vykonával dlhoročný trest odňatia slobody v ústave na výkon trestu, odkiaľ ušiel. Po opätovnom uväznení bol disciplinárne sankcionovaný vo forme umiestnenia do disciplinárneho oddielu na 45 dní. ESLP v odôvodnení nadväzuje na rozhodnutia v prípadoch Engel, ako aj Campbell a Fell. Súd, rozoberajúc tretie engelovské kritérium, prichádza k záveru, že sankcia v tomto prípade nespočíva v ďalšom odňatí slobody, resp. ani súčasné odňatie slobody nepredlžuje, a tak ju nemožno považovať za sankciu trestnoprávneho charakteru, hoci **k odňatiu slobody pristúpil nový prvok** – umiestnenie v disciplinárnom oddiele²⁵.

Z uvedeného vyplýva, že súd vidí ako následok disciplinárnej sankcie len určitú zmenu režimu v rámci výkonu trestu odňatia slobody, resp. výkonu väzby. Disciplinárna sankcia totiž nemá za následok také široké obmedzenie práv, ako so sebou prináša trest odňatia slobody, resp. výkon väzby. Napriek tomu, že v prípade Payet umiestnenie malo trvať relatívne dlho – 45 dní, čo je podstatne dlhší čas, než na aký možno uložiť disciplinárne sankcie vo výkone väzby a výkone trestu na Slovensku – súd prichádza k záveru, že nejde o sankciu trestnoprávneho charakteru, a tak nemôže byť naplnené. Disciplinárne sankcie vo výkone väzby a výkone trestu na Slovensku tak možno považovať tiež len za nový prvok, ktorý pristupuje k trvajúcemu odňatiu slobody a z časového hľadiska ani nedosahuje takú dĺžku ako v judikovanom prípade Payet.

Z pohľadu rozhodnutia A. a B. proti Nórsku je nevyhnutné uvažovať nad komplementárnosťou disciplinárneho konania voči obvineným a odsúdeným a trestného konania. Ciele sledované disciplinárnym a trestným konaním sa odlišujú a zároveň dopĺňajú. Pre páchatel'a je možné predvídať, že bude postihnutý napr. umiestnením v uzavretom oddiele, ale rovnako môže očakávať aj trestnoprávny postih, pričom zároveň sankcia uložená v trestnom konaní už môže zohľadňovať sankciu uloženú v disciplinárnom konaní. V disciplinárnom a trestnom konaní sa môžu vykonať totožné dôkazy, na základe ktorých sa rozhodne, pričom súčinnosť väzenského pedagóga a povereného príslušníka ZVJS (ak v danej veci vykonáva skrátené vyšetrovanie), je možná. Sankcie ukladané v disciplinárnom konaní sú pre tento druh postihu špecifické. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že disciplinárne konanie voči obvineným a odsúdeným a trestné konanie napĺňajú znaky komplementarity, čo je ďalším dôvodom vylúčenia porušenia zásady *ne bis in idem* pri súbehu týchto konaní.

conviction for criminal offences. Although the disciplinary sanction added a new element – imposition of seven days' solitary confinement – it did not in any way extend the applicant's prison term. Furthermore, the seriousness of the sanction was lessened by its conditional character. Therefore, the Court considers that the penalty imposed was not of such nature and severity that the matter would thereby have been brought within the "criminal" sphere." Štitić proti Chorvátsku, § 56. Dostupné na:

²⁵ „Dans la présente affaire, la base légale de la privation de liberté du requérant était constituée de ses différentes condamnations initiales par les juridictions judiciaires. **Bien que la sanction disciplinaire ait ajouté un élément nouveau, la détention en cellule disciplinaire, il n'a pas été démontré qu'elle ait en aucune manière allongé la durée de la détention du requérant.** Dès lors, la Cour considère que la sanction imposée au requérant n'était pas d'une nature et d'une gravité qui la fassent ressortir à la sphère pénale (voir, a contrario, Campbell et Fell, précité, § 72 ...". V ruskom preklade: „В настоящем деле правовым основанием для лишения заявителя свободы были изначальные приговоры, вынесенные судебными органами. **Хотя дисциплинарное наказание внесло новый элемент в порядок исполнения основного наказания – помещение в карцер, – не было доказано, что оно каким-либо образом продлило срок наказания заявителя.** Таким образом, Европейский Суд полагает, что характер, а также мера примененной к заявителю санкции не подпадают под сферу действия уголовного законодательства (см., a contrario, упоминавшееся выше Постановление Европейского Суда по делу «Кэмпбел и Фелл против Великобритании» от 28 июня 1984 г., § 72 ...". Payet proti Francúzsku, § 98. Dostupné na: [.](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Kazuistika – rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní

Súčasná rozhodovacia prax orgánov činných v trestnom konaní sa s určitým meškaním rozvinula po rozhodnutí vo veci Sergej Zolotuchin proti Ruskej federácii č. 14939/03 z 10. 2. 2009. V tomto prípade ESLP vyjasnil výklad prvku *idem* v tom zmysle, že rozhodujúca je totožnosť skutku, nie totožnosť právnej kvalifikácie v zbiehajúcich sa konaniach. Neslobodno však zabúdať, že hoci súd bazíruje na totožnosti skutku, k porušeniu čl. 4 Protokolu č. 7 dohovoru môže prísť len vtedy, ak o sa totožnom skutku rozhodovalo v konaní trestnoprávneho charakteru v zmysle engelovských kritérií. Čiže, ako sme uviedli, skúmaniu, či sú skutky totožné, musí predchádzať test trestnoprávneho charakteru kolidujúcich konaní.

Priekopníckym rozhodnutím o zastavení trestného stíhania pre neprípustnosť z dôvodu, že tak ustanovuje medzinárodná zmluva, u odsúdeného, ktorého skutok bol riešený disciplinárne, bolo **uznesenie prokurátora trnavskej okresnej prokuratúry z decembra 2014**²⁶. Základom skutku bola skutočnosť, že odsúdený napadol vo výkone trestu v Hrnčiarovciach nad Parnou iného odsúdeného, držal mu pri krku príborový nôž, kričiac “zabijem ťa”, pričom mu spôsobil povrchové rezné rany s časom liečenia do jedného týždňa. Proti odsúdenému bolo vedené disciplinárne konanie, v ktorom bolo **právoplatne rozhodnuté (zo strany pedagóga), že uvedeným skutkom porušil odsúdený zásady slušného správania a vystupovania voči osobám, s ktorými prichádza do styku, podľa § 39 písm. b) zákona o VTOS, za čo mu bol uložený disciplinárny trest celodenného umiestnenia do uzavretého oddielu v trvaní 10 dní podľa § 52 ods. 3 písm. f) zákona o VTOS**. Proti odsúdenému bolo vznesené obvinenie pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, ods. 2 písm. a) TZ, pričom bolo následne trestné stíhanie z uvedeného dôvodu zastavené.

Úvahy prokurátora v odôvodnení tohto skúmaného rozhodnutia vychádzajú z poukázania na nepresnosť prekladu anglického pojmu *offence*, resp. francúzskeho pojmu *infraction*, do slovenského jazyka ako trestný čin, pričom poukazuje, že môže ísť o konanie, ktoré je kvalifikovateľné ako priestupok, príp. disciplinárne previnenie. Prokurátor ďalej komentuje rozsah aplikácie predmetného ustanovenia²⁷, pričom nerozlišuje medzi priestupkami a disciplinárnymi deliktmi. K tomu dodáva, že garancie podľa dohovoru možno aplikovať len pri konaniach, ktoré majú trestnoprávny charakter. Neprístupuje však k úvahám, či konanie o disciplinárnom delikte v ústave na výkon trestu a rozhodnutie pedagóga o sankcii samostatného umiestnenia má trestnoprávny charakter. Svoje ďalšie úvahy prokurátor redukuje len na deklarovanie, že je potrebné vychádzať z totožnosti skutku, nie právnej kvalifikácie; teda posudzuje naplnenie prvku *idem* bez toho, aby testoval na základe engelovských kritérií samotný predpoklad aplikovateľnosti čl. 4 protokolu č. 7 dohovoru – trestnoprávny charakter kolidujúcich konaní. Svoje odôvodnenie prokurátor uzatvára tvrdením, že skutky sú totožné a v disciplinárnom konaní bola uložená sankcia, ktorá má trestnoprávnu povahu, keďže intenzívnejšie postihovala osobnú slobodu odsúdeného.

Ďalším uznesením o zastavení trestného stíhania z rovnakého dôvodu je uznesenie povereného príslušníka ZVJS z januára 2015²⁸. Skutok sa stal opäť v rovnakom ústave a spočíval v napadnutí spoluväzňa, pričom mu boli vybité predné zuby, čo by bol skutok

²⁶ Uznesenie prokurátora okresnej prokuratúry v Trnave sp. zn. 1 Pv 499/14/2207 z 12. decembra 2014.

²⁷ “Osobu, proti ktorej sa priestupkové – disciplinárne konanie pre určitý čin skončilo meritórnym rozhodnutím príslušného správneho orgánu, nie je možné trestne stíhať a odsúdiť pre ten istý čin, hoci by bol tento čin právne kvalifikovaný ako trestný čin a už v skončenom priestupkovom – disciplinárnom konaní bol právne kvalifikovaný ako priestupok – disciplinárne previnenie.” Uznesenie prokurátora okresnej prokuratúry v Trnave sp. zn. 1 Pv 499/14/2207 z 12. decembra 2014.

²⁸ Uznesenie povereného príslušníka ZVJS sp. zn. ÚVTOS-14/24-DTS-2014 z 21. 1. 2015.

kvalifikovaný ako ublíženie na zdraví. V disciplinárnom konaní vedenom proti odsúdenému – útočníkovi sa predmetný skutok opäť kvalifikoval ako porušenie povinnosti zachovávať zásady slušného správania podľa vyššie uvedeného ustanovenia zákona o VTOS. Disciplinárnym trestom bolo umiestnenie do uzavretého oddielu v trvaní 7 dní. Úvahy povereného príslušníka nebudeme bližšie rozvádzať, pretože sú, s výnimkou poukazu na skutkové okolnosti, totožné ako v prípade uvedenom vyššie. Odôvodnenie bolo bez bližšieho uvažovania skopirované pomocou funkcie “copy-paste”. Jediným náznakom o uvažovaní nad trestnoprávnym charakterom disciplinárneho konania je konštatovanie, že umiestnenie v uzavretom oddiele má, nepochybne, trestnoprávny charakter, lebo intenzívnejšie postihuje osobnú slobodu²⁹.

V ďalšom skúmanom prípade z januára 2016³⁰ bola vec skončená už v štádiu postupu pred začatím trestného stíhania, a to odložením veci s poukazom na neprípustnosť trestného stíhania. Odsúdený podal trestné oznámenie na spoluodsúdeného, že sa mu úmyselne vyhrážal a napadol ho stoličkou, čím mu mal spôsobiť vážne zranenia. Po prešetrení veci príslušný pedagóg rozhodol, že ide o disciplinárny delikt spočívajúci v porušení zásad slušného správania a vystupovania voči osobám, s ktorými prichádza do styku, za čo mu bol uložený disciplinárny trest vo výmere 10 dní umiestnenia do uzavretého oddielu. Nasleduje odôvodnenie, ktoré nám je známe z predchádzajúcich prípadov – vysvetlenie neprípustnosti trestného stíhania v prípade, ak tak ustanovuje medzinárodná zmluva, poukázanie na nesprávny preklad, komentár k rozsahu aplikácie predmetného ustanovenia, zdôrazňovanie zásady totožnosti skutku ako rozhodujúcej zásady pre aplikáciu prekážky veci rozhodnutej, ako aj konštatovanie, že disciplinárny trest má trestnoprávnu povahu, lebo intenzívnejšie postihuje osobnú slobodu podozrivého odsúdeného. Opäť teda postupoval poverený príslušník systémom “copy-paste”.

Z júla 2016 pochádza ďalší skúmaný prípad³¹ zastavenia trestného stíhania pre neprípustnosť s poukazom na ustanovenie medzinárodnej zmluvy. Odsúdený napadol iného odsúdeného vo výkone trestu v Banskej Bystrici príborovým nožikom, pričom sa ho pokúsil zasiahnúť do krku a hlavy. Proti odsúdenému bolo začaté disciplinárne konanie, v ktorom bolo právoplatne rozhodnuté, že uvedeným skutkom porušil odsúdený zásady slušného správania a vystupovania voči osobám, s ktorými prichádza do styku, za čo mu bol uložený disciplinárny trest celodenného umiestnenia do uzavretého oddielu v trvaní 14 dní. Pre daný skutok bolo vo veci začaté trestné stíhanie pre zločin ublíženia na zdraví v štádiu pokusu podľa § 155 ods. 1 TZ, ktoré bolo z uvedeného dôvodu zastavené. Úvahy vyšetrovateľa v tomto rozhodnutí sú podobné, hoci tento raz bez doslovného kopírovania. Vyšetrovateľ poukazuje na totožnosť skutku, o ktorý ide v prvom aj druhom konaní, bez ohľadu na povahu konania – teda či má trestnoprávny charakter. Tejto otázke sa vyšetrovateľ v odôvodnení svojho rozhodnutia nedotýka. Vyšetrovateľ sa odvoláva na rozhodnutie súdu vo veci Zolotuchin proti Ruskej federácii, kde bolo judikované, že pre výklad prvku *idem* je rozhodujúca totožnosť skutku. Toto chápe ako jediné a rozhodujúce kritérium uplatnenia čl. 4 protokolu č. 7 dohovoru bez ohľadu na otázku, či je dané disciplinárne konanie

²⁹ Tento prípad pokračoval vydaním záväzného pokynu zo strany prokurátora na vydanie nového uznesenia o začatí trestného stíhania a pribranie do konania znalca z odboru zdravotníctvo, z ktorého záverov vyplynulo, že intenzita zranení nedosahovala úroveň ublíženia na zdraví, ale len trestnoprávne irelevantnej ujmy na zdraví. Následne bolo trestné stíhanie zastavené, pretože skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Prokurátorský zásah sa tak netýkal nesprávnej interpretácie medzinárodnoprávných záväzkov SR.

³⁰ Uznesenie povereného príslušníka ZVJS sp. zn. ÚVTOS-3/24-Vyš-2015 zo 4. 1. 2016.

³¹ Uznesenie vyšetrovateľa Policajného zboru Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Banskej Bystrici ČVS: ORP-496/2-VYS-BB-2016 z 28. júla 2016.

trestnoprávneho charakteru, hoci sám súd v prípade Zolotuchin skúma trestnoprávny charakter konania prostredníctvom testovania engelovských kritérií³².

Z uvedeného je jasné, že práca orgánov činných v trestnom konaní sa vyznačuje nedôslednosťou v zisťovaní trestnoprávneho charakteru disciplinárneho konania, argumentačná sila sa obmedzuje len na konštatovanie, že disciplinárny trest znamená zvýšené obmedzenie slobody v rámci VTOS. Takéto konštatovanie je v priamom rozpore so závermi ESLP v prípadoch Štitić a Payet, kde súd disciplinárne tresty vníma ako nový prvok prístupujúci k obmedzeniam v rámci VTOS, a teda tieto nemajú trestnoprávny charakter. Okrem toho orgány absolutizujú výklad prvku *idem*, akoby nezáležalo na tom, akého charakteru sú konania, ktoré sa zbiehajú.

Na záver kazuistického prehľadu uvedieme prípad postúpenia veci povereným príslušníkom ZVJS ústavnému vedúcemu VTOS ako orgánu s disciplinárnou právomocou z júna 2015³³. Predmetným skutkom bola krádež zo skrinky odsúdeného. Poverený príslušník prišiel k záveru, že nejde o trestný čin, ale skutok by mohol byť prerokovaný (resp. posúdený) ako disciplinárny delikt. Takýto postup je tiež následkom nesprávnej interpretácie aplikácie zásady *ne bis in idem* v disciplinárnom konaní voči obvineným a odsúdeným. Keby totiž disciplinárne konanie a trestné konanie prebiehali súbežne, teda disciplinárne by sa pre svoju menšiu formálnosť skončilo skôr, k postúpeniu veci by vôbec neprichádzalo, pretože vec by bola už disciplinárne prerokovaná, a ak by sa zistilo, že skutok nie je trestným činom, trestné stíhanie by sa zastavilo, pretože nie je dôvod na postúpenie veci (§ 215 ods. 1 písm. b) TP).

Súhrn

Disciplinárne konanie voči obvineným a odsúdeným predstavuje okamžitú reakciu väzenskej služby na protiprávne konanie obvinených a odsúdených, ktoré zabezpečuje individuálnu represiu voči útočníkovi, ako aj generálnu prevenciu voči spoluobvineným a spoluodsúdeným. V súčasnosti však ak ide o také závažné porušenie povinností, ktoré by mohlo byť trestným činom, disciplinárna právomoc sa v Slovenskej republike nevykonáva v úmysle nevytvoriť prekážku *rei iudicatae* pre následné trestné konanie. Všeobecné presvedčenie o správnosti nevykonania disciplinárneho stíhania vychádza z nesprávnej interpretácie judikatúry ESLP, ktorá sa prejavila vo viacerých rozhodnutiach o zastavení trestného stíhania, resp. odložení veci, z ktorých vybrané v predkladanom článku analyzujeme.

Aplikácia judikatúry ESLP zo strany orgánov činných v trestnom konaní vo veci možného porušenia zásady *ne bis in idem* podľa čl. 4 protokolu č. 7 dohovoru je zmätočná. Vyskytuje sa názor, že aplikácia zásady totožnosti skutku po judikáte Zolotukhin proti Ruskej federácii je „bezhraničná“ v zmysle, že prekážka *ne bis in idem* účinkuje pri kolízii akýchkoľvek dvoch konaní proti totožnej osobe pre totožný skutok. Avšak takú prekážku v zmysle predmetného ustanovenia dohovoru zakladajú len konania trestnoprávneho charakteru, ktorý sa testuje prostredníctvom engelovských kritérií, pričom také testovanie uskutočňuje ESLP aj v samotnom prípade Zolotukhin. S cieľom zistiť, či je predmetné ustanovenie dohovoru aplikovateľné, je teda potrebné testovať nielen naplnenie prvku *idem* (totožnosť skutku), ale aj trestnoprávny charakter kolidujúcich konaní.

Ďalším problémom je nedôslednosť orgánov aplikácie práva pri samotnom testovaní trestnoprávneho charakteru kolidujúcich konaní. Pri disciplinárnych konaniach – a to platí aj pri takých konaniach voči obvineným a odsúdeným – je rozhodujúce práve tretie kritérium

³² Pozri Sergej Zolotuchin proti Ruskej federácii, 10. 2. 2009, č. 14939/03, § 53 až 57. Dostupné na: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-91222"\]} \[cit. 2. 9. 2016\].](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

³³ Uznesenie povereného príslušníka ZVJS sp. sn. ÚVTOS-Vyš-1/24-2015 z 24. 6. 2015.

(závažnosť hroziacej sankcie), pretože chránený záujem je partikulárny a norma je adresovaná subjektom so špecifickými vlastnosťami, čím je druhé kritérium vylúčené.

Na základe čoho je možné stanoviť, či disciplinárne sankcie ukladané obvineným a odsúdeným majú takú závažnosť, že im možno priznať trestnoprávny charakter? V prípade Engel súd diferencuje medzi odňatím slobody v rôznej dĺžke trvania. Lenže disciplinárne sankcie nespočívajú v odňatí slobody. V prípade Campbell a Fell bola následkom disciplinárneho sankcionovania nemožnosť podmieneného prepustenia sťažovateľov. Rozhodnutie v prípade Feeley je pre naše závery dôležité, pretože sankcie intenzity podobnej intenzite slovenských sankcií – ukladané samostatne za postupne páchané disciplinárne delikty – súd nepovažoval za sankcie trestnoprávneho charakteru. Napokon súd v prípadoch Štitić a Payet prichádza k záveru, že disciplinárne sankcie ukladané obvineným a odsúdeným predstavujú nový prvok, ktorý len pristupuje k odňatiu slobody v trestnom konaní. S týmto záverom sa stotožňujeme, pretože závažnosť a citelnosť odňatia slobody (ktoré má trestnoprávny charakter) je podstatne väčšia ako zásah do práv, ktorý je spojený len so zmenou režimu následkom uloženia disciplinárnej sankcie. Disciplinárne sankcie ukladané obvineným a odsúdeným v podmienkach Slovenskej republiky tak nemajú trestnoprávny charakter a právoplatné rozhodnutie v disciplinárnom konaní voči obvineným a odsúdeným nezakladá prekážku *ne bis in idem* podľa čl. 4 protokolu č. 7 dohovoru pre následné trestné konanie. Navyše – ak by disciplinárne konanie aj malo trestnoprávny charakter, vylúčiť porušenie zásady *ne bis in idem* je v týchto prípadoch možné aj prostredníctvom úspešného testu komplementarity v zmysle rozhodnutia A. a B. proti Nórsku. Preto analyzované rozhodnutia považujeme za chybné a ich odôvodnenie za zmätočné.

Literatúra

- ČENTĚŠ, J. Trestné činy daňové a zásada *ne bis in idem*. In *Právna úprava správneho trestania* [elektronický zdroj]. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2015. s. 74 – 83. ISBN 978-80-7160-399-3.
- KMEC, J., KOSAR, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.

Relevantné rozhodnutia ESEP:

- Engel a ďalší proti Holandsku (č. 5100/71 z 8. júna 1976).
- Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu (č. 7819/77 z 28. júna 1984).
- Mc Feeley proti Spojenému kráľovstvu (č. 8317/78 z 15. mája 1980).
- Štitić proti Chorvátsku (29660/03 z 8. novembra 2007.)
- Sergej Zolotuchin proti Ruskej federácii (č. 14939/03 z 10. februára 2009).
- Payet proti Francúzsku (č. 19606/08 z 20. januára 2011).
- A. a B. proti Nórsku (č. 24130/11 29758/11 z 15. novembra 2016).

Rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní a súdov

- Uznesenie prokurátora okresnej prokuratúry v Trnave sp. zn. 1 Pv 499/14/2207 z 12. decembra 2014.
- Uznesenie povereného príslušníka ZVJS sp. zn. ÚVTOS-14/24-DTS-2014 z 21. 1. 2015.
- Uznesenie povereného príslušníka ZVJS sp. zn. ÚVTOS-Vyš-1/24-2015 z 24. 6. 2015.
- Uznesenie povereného príslušníka ZVJS sp. zn. ÚVTOS-3/24-Vyš-2015 z 4. 1. 2016.
- Uznesenie vyšetrovateľa Policajného zboru Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Banskej Bystrici ČVS: ORP-496/2-VYS-BB-2016 z 28. júla 2016.

R 125/2012

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5 Tdo 26/2012 z 30. 5. 2012.

Dotknuté právne predpisy

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov (Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb.).

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov.

Keywords: *ne bis in idem*, penal system, disciplinary proceedings, criminal proceedings, complementarity

Summary

Disciplinary proceedings against accused and convicted persons are an immediate response of the prison service to unlawful acts performed by accused and convicted persons and represent individual repression against assailants as well as general prevention against co-accused persons and prison inmates. At present, however, in the case of a serious breach of obligations which could be considered a criminal offense, disciplinary competence in the Slovak Republic is not provided in order not to create an obstacle of *rei iudicatae* for subsequent criminal proceedings. The general belief in the correctness of the non-providing of disciplinary prosecution is based on the misinterpretation of the ECHR case-law reflected in several decisions to stop criminal prosecution. Some of them are analysed in the present article.

The application of the ECHR case-law by law enforcement authorities in respect of a possible infringement of the *ne bis in idem* principle according to Article 4 of Protocol No. 7 of the Convention is confusing in the Slovak Republic. There is a view that the application of the principle of identity of the act after the Case of Zolotukhin versus the Russian Federation is “unbounded” in the sense that the *ne bis in idem* impediments affect the collision of any two proceedings against the same person for the same offense. However, such an impediment in the meaning used in the Convention is provided only by the proceedings of a criminal law nature, tested by means of the Engel Criteria. Such testing was carried out by the ECHR also in the Zolotukhin Case itself. In order to determine whether the provision in question is applicable, it is necessary to test not only the fulfilment of the *idem* element (identity of the act) but also the criminal law nature of concurrent proceedings.

Another problem is the inconsistency of law enforcement authorities in the actual testing of the criminal law nature of the proceedings. In disciplinary proceedings – and this is also the case of disciplinary proceedings conducted against accused and convicted persons – the third criterion (the severity of an imminent sanction) is decisive because the protected interest is specific and the norm is addressed to entities with specific characteristics. As a result, the second criterion is excluded.

On the basis of what is it possible to determine whether disciplinary sanctions are of such gravity that they can be considered as criminal law sanctions? In the Engel Case, the court distinguishes imprisonment of varying lengths. However, disciplinary sanctions are not based on the deprivation of liberty. In the Case of Campbell and Fell, the consequence of the disciplinary sanction was the impossibility of a conditional release of the complainants. The judgment in the Feeley Case is important for our conclusions as sanctions whose intensity was similar to the intensity of Slovak sanctions imposed separately for progressively committed disciplinary offenses were not regarded as criminal penalties by the court. Finally, in the Stitić Case and the Payet Case, the courts concluded that disciplinary sanctions imposed on accused and convicted persons represented a new element that only extends measures involving the deprivation of liberty in criminal proceedings.

We conclude that the seriousness and sensitivity of the deprivation of liberty (which is of a criminal law nature) is considerably greater than interference with rights, which is connected merely with a change of the regime due to the imposition of a disciplinary sanction. Disciplinary sanctions imposed on accused and convicted persons in the Slovak Republic are thus not criminal law sanctions by nature, and a lawful decision in disciplinary proceedings against accused and convicted persons does not create an obstacle of the *ne bis in idem* according to Article 4 of Protocol No. 7 of the Convention on Subsequent Criminal Proceedings. In addition, even if disciplinary proceedings were of a criminal law nature, it would also be possible to exclude the breach of the *ne bis in idem* principle by means of a successful complementarity test in accordance with the decision in the Case of A and B versus Norway. Therefore, we consider the analysed decisions to be erroneous and their reasoning to be confusing.

*JUDr. Andrej Beleš
interný doktorand Katedry trestného práva,
kriminológie a kriminalistiky
Právnická fakulta Univerzity Komenského
v Bratislave
e-mail: Andrej.Beles@flaw.uniba.sk*

Recenzenti: doc. PaedDr. Samuel Uhrin, CSc., kpt. JUDr. Michaela Jurisová, PhD.